

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta
Verojaosto

**Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaoston pyyntö , 13.2.2026, HE 183/2025 vp
Poliisihallituksen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä laiksi
Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muuttamisesta ja
eräksi siihen liittyviksi laeiksi**

Asia

Eduskunta on pyytänyt Poliisihallituksen asiantuntijalausuntoa otsikon asiassa. Hallituksen esityksen keskeiset ehdotukset ovat:

Harmaan talouden selvitysyksikön toimiala laajennettaisiin myös muussa kuin organisaatiohenkilöasemassa olevien luonnollisten henkilöiden toimintaan. Selvitysyksikkö voisi jatkossa laatia ilmiöselvityksiä harmaan talouden ilmiöistä liittyen kaikkien luonnollisten henkilöiden toimintaan sekä laatia velvoitteidenhoitoselvityksiä myös sellaisista luonnollisista henkilöistä, joilla ei ole kytkentöjä organisaatioihin asemansa tai omistustensa perusteella. Lakiin lisättäisiin vaatimus velvoitteidenhoitoselvityksen välttämättömyydestä lain 6 §:n mukaisessa käyttötarkoituksessa.

Velvoitteidenhoitoselvityksiä voitaisiin laatia viranomaisten lisäksi myös hankintalainsäädännössä määritellyille hankintayksiköinä toimiville julkisoikeudellisille laitoksille.

Ilmiöselvitystä varten kerätyn tiedon käyttöalaa laajennettaisiin ja tietoja voitaisiin säilyttää selvitystietojärjestelmässä nykyistä pidempään.

Esitutkintaviranomaiset voisivat jatkossa pyytää velvoitteidenhoitoselvitystä myös rikosten paljastamista varten. Lisäksi esitutkintaviranomaisten velvoitteidenhoitoselvityksen pyytämistä rajaavat erillisvaatimukset poistettaisiin.

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettuun lakiin ehdotettujen muutosten johdosta olisi tarve muuttaa myös verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain, työtaturma- ja ammattitautilain sekä työntekijän eläkelain tiedonsaantisäännöksiä sekä liikenteen palveluista annettua lakia.

Lausunto

Hallituksen esityksen muutosehdotukset ovat kannatettavia ja toteutuessaan ne tehostavat osaltaan harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaa. Esityksessä esitetyt muutostarpeet on tunnistettu käytännön toiminnassa ja niitä on perusteltu kattavasti hal-

lituksen esityksessä. Verrattuna aiemmin lausuttavana olleeseen (keväällä 2025) hallituksen esitysluonnokseen, varsinaiseen esitykseen on lisätty lausuntopalautteen vuoksi välttämättömyysedellytys velvoitteidenhoitoselvityksen pyytämiseen ja sen arvioinnista vastaa selvitystä pyytävä taho. On mahdollista, että tämä käytännössä nostaa tarpeettomasti kynnystä velvoitteidenhoitoselvityksen pyytämiseen.

Harmaan talouden selvitysyksikön toimialan laajentaminen myös muussa kuin organisaation henkilöasemassa olevien luonnollisten henkilöiden toimintaan parantaa selvitysyksikön ilmiö- ja velvoitteidenhoitoselvityksien hyödynnettävyyttä viranomaistoiminnassa.

Poliisiin kannalta keskeistä on lisäksi velvoitteidenhoitoselvityksien saaminen jatkossa myös rikosten paljastamiseksi sekä ilman laissa tällä hetkellä olevia erillisvaatimuksia. Muutos täydentää selvityksien hyödynnettävyyttä rikostorjunnassa jo olemassa olevien rikosten ennalta estämisen ja selvittämisen lisäksi. Käytännössä muutos saattaa oikeudellisen tilan nykyisen poliisilain säätämistä ja voimaantuloa edeltävään aikaan, jolloin poliisilaissa ei ollut vielä säädetty erikseen rikosten paljastamisesta.

Velvoitteidenhoitoselvitysten käyttöalan laajentaminen edistää rikostorjuntaa koskevia tavoitteita niin sanottujen talousrikosluokiteltujen ja harmaan talouden asioiden lisäksi myös muissa taloudellisissa rikoksissa, joissa tavoitellaan oikeudetonta hyötyä. Talousrikkoksia koskevissa asioissa tiedonsaannin hyödyt koskevat esimerkiksi rikosoikeudellisen vastuun kohdentamista sekä vastuuasemien selvittämistä tapauksissa, joissa rikoksesta epäilty ei toimi oikeushenkilössä virallisessa vastuuasemassa. Velvoitteidenhoitoselvitykset voivat toimia keskeisenä osana rikoksen selvittämistä ja rikosvastuun toteutumista koskevassa todistelussa. Lisäksi käyttöalan laajentamisen voidaan katsoa edistävän esitutkintaviranomaisen osalta rikoshyödyn jäljittämistä ja poisottamista.

Velvoitteidenhoitoselvitysten laatimista viranomaisten lisäksi myös julkisoikeudellisille laitoksille voidaan pitää kannatettavana rikosten estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi. Näin voidaan tunnistaa tehokkaammin esimerkiksi korruptiivisia piirteitä sisältäviä rikoksia edellä mainittujen laitosten toiminnan yhteydessä.

Lisäksi on huomattava, että Harmaan talouden selvitysyksikön laatimia lakisääteisen tiedon tuottamis- ja jakamistehtävän toteuttamiseksi selvitysyksiköstä annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuja ilmiöselvityksiä voidaan pitää tärkeänä esimerkiksi rikostiedustelun kannalta ja uusien rikostentekotapojen tunnistamiseksi ja huomioimiseksi.

Yleisesti voidaan todeta, että hallituksen esityksessä ei esitetä poliisin tiedonsaantioikeuksien laajentamista mutta esitys mahdollistaa niiden saamisen velvoitteidenselvityksessä ilman eri tahoille laadittuja erillisiä pyyntöjä. Tämä on kannatettava sekä tietojen saajan, että niiden antajan näkökulmasta ja se vähentää osaltaan näiden tahojen hallinnollista taakkaa.

Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 19 §:ää esitetään tässä yhteydessä muutettavaksi niin, että verohallinto voisi antaa salassapitovelvollisuuden estämättä yksittäistapauksessa pyynnöstä verotustieto verovelvollista koskevina tunnistetie-

toineen syyttäjä- ja esitutkintaviranomaisille, jos tiedot ovat välttämättömiä rikosten ennalta estämistä, paljastamista ja selvittämistä sekä syytteenpanoa varten. Säännöksen on käsillä olevan muutoksen vuoksi lisätty rikosten paljastaminen ja toisaalta välttämättömyysvaatimus tietojen osalta. Voisi olla tarpeen harkita vielä sitä, että säännöstä nykyaikaistettaisiin poistamalla vaatimus yksittäistapauksesta, sekä vaatimus siitä, että tietoja voidaan luovuttaa vain pyynnöstä. Tehokkaan rikostorjunnan ja erityisesti estämisen ja paljastamisen toteuttamiseksi olisi tärkeää, että havaitessaan mahdollisesti rikolliseen toimintaan liittyvän asian verottaja voisi luovuttaa tiedon esitutkintaviranomaisille myös oma-aloitteisesti. Yksittäistapauksesta luopuminen taas mahdollistaisi sellaisten tietojen luovuttamisen, jolla voitaisiin torjua verottajan tehtävässään tunnistamia harmaan talouden ilmiöitä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Teemu Saukoniemi, Poliisitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 23.02.2026 klo 09:34. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Jakelun mukaan

Poliisihallitus

Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo

kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi

Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi